

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Олена Дмитрівна ДМИТРЕНКО,

аспірант Сумського державного університету

На сьогодні реалізація державної антикорупційної політики опосередкована розробленням правових приписів та постулатів реалізації останньої. Саме нормативно-закріплені форми протидії корупції визначають напрямки державної політики в антикорупційній сфері загалом. Варто встановити, що сама корупція як явище є об'єктом правового регулювання здебільшого публічних галузей права, що обумовлюється особливою сферою виникнення даного явища, а також суб'єктами, котрі пов'язані з ним. Таким чином, корупція, як і протидія їй, виступає одним із об'єктів адміністративно-правового регулювання, що потребує детального доктринального дослідження із урахуванням особливостей державної антикорупційної політики загалом.

Переходячи до розгляду обраної проблематики по суті, необхідно першопочатково надати визначення базовій категорії даного дослідження, котрою виступає категорія «адміністративно-правове регулювання». У загальному можемо встановити, що адміністративно-правове регулювання є різновидом правового регулювання, що спрямоване за допомогою норм адміністративного права та соціальних регуляторів здійснювати вплив на адміністративно-правові та суміжні правовідносини з метою забезпечення їхньої сталості, визначеності та врегульованості. Разом із тим, у межах правової доктрини існують й інші підходи до визначення даної категорії. Відтак, вчений С. І. Хом'яченко, встановлює, що адміністративно-правове регулювання – це система правових засобів, за допомогою яких забезпечується результативний правовий вплив на суспільні відносини, і це поняття дає змогу не тільки зібрати разом явища правової дійсності (норми, правовідносини, юридичні акти тощо), окреслити їхню цілісність, а й подати їх у вигляді, що працює та системно впливає [1, с. 11]. Відтак, адміністративно-правове регулювання розкривається крізь категорію «системи», що відзначимо, впливає на правове розуміння даного поняття загалом. Досліджуючи адміністративно-правове регулювання протидії корупції, відзначимо, що у даній площині доречним видається починати з механізму адміністративно-правового регулювання і через аналіз складових останнього встановлювати особливості протидії корупції в Україні як об'єкту адміністративно-правового регулювання. На наше переконання, механізм адміністративно-правового регулювання складається із таких взаємопов'язаних складових як адміністративно-правові норми, адміністративні правовідносини та нормативно-процедурні акти реалізації відповідних правових норм. Саме на аналізі відповідних складових пропонуємо сконцентрувати увагу нижче.

Адміністративно-правові норми – це закріплені уповноваженим державою суб'єктом правові приписи, що санкціоновані державою та є обов'язковими для виконання. Роль останніх зводиться до того, що по-

перше, вони безпосередньо регулюють поведінку суб'єктів адміністративних правовідносин, а, по-друге, виступають підставою для виникнення відповідних адміністративних правовідносин. Адміністративно-правові норми у сфері протидії корупції характеризуються рядом ознак, що полягає у визначенні особливостей їх призначення. Відтак, дані норми: мають імперативний характер, що опосередковується участю у адміністративних правовідносинах суб'єкта публічного адміністрування, правоохоронних інституцій, що мають повноваження у сфері протидії корупції; здійснюють нормативно-правове регулювання відносин у сфері протидії корупції; встановлюють умови для реалізації і захисту прав і свобод особи в сфері протидії корупції, а також сприяють поновленню правового становища суб'єктів у разі порушення їх законодавчо визначених гарантій. Також можемо встановити, що адміністративно-правові норми, об'єктом правового регулювання яких є корупція, її прояви та протидія їй, характеризуються особливою будовою. Відтак, їм є характерною двочленна будова, що визначена гіпотезою та диспозицією, санкції даних правових норм, як правило відображені у кодифікованих актах, а саме у Кримінальному кодексі чи Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Адміністративні правовідносини – це суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права, суб'єкти яких наділені правами й обов'язками у сфері забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі публічного (державного і самоврядного) управління у сферах соціально-економічного й адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку [2, с. 43-44]. Відтак, можемо встановити, що суб'єктами адміністративних правовідносин завжди виступають суб'єкти публічного адміністрування, що наділяються владними повноваженнями у сфері реалізації державної політики. Аналізуючи адміністративні відносини у сфері протидії корупції можемо встановити, що останні відповідають всім ознакам власне адміністративних відносин, разом із тим, саме характеристика структури останніх надає можливість встановити їх особливості. Відзначимо, що адміністративні правовідносини у сфері протидії корупції характеризуються трьох ланковою будовою, а саме об'єктом, суб'єктом та змістом.

Об'єктом даних правовідносин є те щодо чого вони виникають, тобто сама корупція та корупціогенні прояви. Явище корупції у межах національної правової доктрини трактується по-різному, що обумовлюється його багатоаспектністю та багатогранністю, разом із тим, у межах Закону України «Про запобігання корупції» встановлюється, що корупція – це використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3]. Корупціогенні прояви, у свою чергу доречно визначати,

як сукупність явищ, котрі становлять об'єктивні підстави вважати потенційність виникнення корупції у певній площині в подальшому. Останні можуть бути визначені також як чинники, що носять негативний характер, та у межах державного механізму продукують виникнення корупційних криміногенних проявів та корупції загалом.

Суб'єктами адміністративних правовідносин у сфері протидії корупції виступають безпосередні їх учасники, котрими є суб'єкти публічного адміністрування та приватні особи. При цьому встановимо, що суб'єкти публічного адміністрування є обов'язковими учасниками даних правовідносин, що опосередковано сферою реалізації ними своїх повноважень, а також безпосереднім видом аналізованих нами відносин. Аналізовані суб'єкти, можуть бути класифіковані на дві великі групи, а саме: на спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, а також на загальних суб'єктів. У даній площині відзначимо, що спеціальними суб'єктами адміністративних правовідносин у сфері протидії корупції є суб'єкти публічного адміністрування, котрі були спеціально створені у нашій державі для боротьби із корупцією та її проявами. До даних суб'єктів належать органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, тощо. Загальними суб'єктами є інституції, котрі поряд із спеціальними повноваженнями, визначеними законодавством, реалізують й функції у межах протидії корупції. Переходячи до аналізу приватних осіб у відповідній площині, встановимо, що останні на практиці рідко виступають суб'єктами даних правовідносин, разом із тим, законодавець передбачає можливість участі даних осіб в аналізованих нами відносинах, зокрема, у ролі викривачів.

Зміст адміністративних правовідносин у сфері протидії корупції – це сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, що наповнюють собою зміст правовідносин. Суб'єктивне право – це вид та міра можливої поведінки суб'єкта, котра не є для нього обов'язковою, проте виступає можливою в аспекті реалізації своїх прав. Юридичний обов'язок – це вид та міра обов'язкової поведінки суб'єкта, котра вимагає від останнього чіткого дотримання законодавчо встановлених приписів, а також вчинення нормативно-визначених дій. Можемо встановити, що зміст адміністративних правовідносин у сфері протидії корупції диференціюється залежно від конкретної ситуації.

Нормативно-процедурні акти реалізації адміністративних норм – це акти диференційованого характеру, що приймаються як загальними, так і спеціальними суб'єктами з метою протидії корупції загалом. Даними актами виступають закони, підзаконні нормативно-правові акти, акти відомчого та процесуального характерів. У кожному із них прямо чи опосередковано визначаються напрямки протидії корупції, правові форми, методи та засоби реалізації державної антикорупційної політики. При цьому встановимо, що прийняття даних актів підвищує рівень державної антикорупційної політики загалом.

Таким чином, здійснивши комплексне розкриття проблематики щодо особливостей протидії корупції в Україні як об'єкту адміністративно-правового регулювання, можемо зробити ряд висновків.

Адміністративно-правове регулювання – це різновид правового регулювання, котрий спрямований за допомогою норм адміністративного права та соціальних регуляторів здійснювати вплив на адміністративно-правові та суміжні правовідносини з метою забезпечення їхньої сталості, визначеності та урегульованості.

Корупція, корупціогенні фактори та протидія їм виступають одним із об'єктів адміністративно-правового регулювання, комплексне розкриття котрих можливе шляхом здійснення аналізу механізму відповідного регулювання.

Проведене дослідження надало можливість встановити, що адміністративно-правові норми, адміністративні правовідносини, а також нормативно-процедурні акти реалізації адміністративних норм є базовими складовими механізму адміністративно-правового регулювання, комплексний аналіз котрих надав можливість встановити особливості протидії корупції в Україні як об'єкту відповідного різновиду регулювання загалом.

Список використаних джерел:

1. Хом'яченко С. І. Особливості механізму адміністративно-правового регулювання цивільної авіації. *Юридичний вісник*. 2014. № 2 (31). С. 11–13.
2. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2011. 576.
3. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>